



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1653/2021
29.04.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Гордане Комненић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Слободанка Ђорђевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарства правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 1191/2020 од 08.12.2020. године, у седници одржаној дана 29.04.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 1191/2020 од 08.12.2020. године и предмет **ВРАЋА** другостепеном суду на поновно одлучивање о жалби тужене.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу П 2835/2018 од 27.03.2019. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиље, па је тужена обавезана да јој на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе плати износ од 368.000,00 динара, са законском затезном каматом од 27.03.2019. године па до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила обавезивање тужене да јој, на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, исплати преко досуђеног износа од 368.000,00 динара а до траженог износа од 928.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 25.07.2014. године па до исплате, као и захтев тужиље за исплату законске затезне камате на досуђени износ од 368.000,00 динара за период од 25.07.2014. године до 27.03.2019. године, као неоснован. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 194.160,00 динара.

Апелациони суд у Нишу је, пресудом Гж 1191/2020 од 08.12.2020. године, преиначио пресуду Основног суда у Нишу П 2835/2018 од 27.03.2019. године, у ставу првом и трећем изреке, тако да гласи: Одбија се, као неоснован, тужбени захтев тужиље којим је тражила да суд обавезе тужену да јој на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од 368.000,00 динара, са законском затезном каматом од 27.03.2019. године па до исплате; одбија се, као неоснован, захтев тужиље којим је обавезана тужена да јој накнади трошкове парничног поступка у износу од 194.160,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је изјавила благовремену ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом одредбе члана 408, у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20) и утврдио да је ревизија тужилце основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, против тужилце је пред Окружним судом у Нишу вођен кривични поступак по оптужници ОЈ Ниш, КТ бр 594/03 од 27.11.2003. године због продуженог кривичног дела оштећење поверилаца из члана 237. став 2. у вези става 1. и члана 61. КЗ у стицају са продуженим кривичним делом пореска утаја из члана 229. став 2. у вези става 1. и члана 61. КЗ. Тај поступак окончан је правноснажном пресудом Основног суда у Нишу К 1598/10 од 06.03.2014. године којим је према тужилци одбијена оптужба због наступања апсолутне застарелости кривичног гоњења у смислу одредбе члана 422. став 1. тачка 3) Законика о кривичном поступку. Решењем истражног судије Окружног суда у Нишу Кри број 132/04 од 28.10.2004. године, тужилци је одређен притвор почев од 28.10.2004. године у 13 часова када је лишена слободе, који је продужен решењем Окружног суда у Нишу Кв 620/04 од 27.12.2004. године. У образложењу тог решења наведено је да у конкретном случају постоје особите околности које указује на могућност бекства окривљене АА „која је у међувремену продала стан где је имала званично место становања и седиште предузећа, не пријавивши ново место боравишта, не одазивавши се на позиве који су јој достављани преко њеног супруга, кријући се у посебном скровишту где је пронађена и приведена дежурном истржаном судији“. Задржавање окривљене у притвору одређено је на основу одредбе члана 142. став 1. тачка 1) Законика о кривичном поступку, као и разлога прописаних одредбом члана 142. став 2. тачка 2) истог Законика, пошто постоје особите околности које упућују да би она могла ометати истрагу утицајем на сведоке који још нису саслушани. Кривични поступак који је против тужилце вођен био је медијски праћен, а тужилца је у притвору била укупно 92 дана, у периоду од 28.10.2004. године до 28.01.2005. године.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је делимично усвојио тужбени захтев тужилце и тужену обавезао да јој накнади нематеријалну штету због неоснованог лишења слободе у износу од 368.000,00 динара, са законском затезном каматом од 27.03.2019. године, као дана пресуђења, па до исплате, јер је закључио да се разлог одређивања притвора – спречавање утицаја тужилце на сведоке као и могућност бекства, не може да оквалификује као недопуштено поступање тужилце које је проузроковало њено лишење слободе.

Другостепени суд је првостепену пресуду преиначио, у усвајућем делу, тако што је одбио као неоснован тужбени захтев тужилце за накнаду нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, пошто је туженој притвор одређен на основу члана 142. став 1. тачка 1) тада важећег Законика о кривичном поступку, односно из разлога јер је постојала опасност од бекства, која је била манифестована чињеницом да је

тужиља у међувремену продала стан у ком је имала место пребивалишта, не пријавивши ново место боравишта и не одазивавши се на позиве суда који су јој достављени преко њеног супруга, кријући се у помоћном скровишту, где је пронађена и привредена истражном судији. Код таквог стања ствари, другостепени суд је закључио да је тужиља својим понашањем допринела доношењу одлуке о притвору и да јој не припада право на накнаду штете пошто је она, својим недозвољеним поступцима проузроковала лишење слободе.

Међутим, Врховни касациони суд налази да је другостепени суд побијану, преиначујућу, одлуку засновао на чињеничном стању које је непотпуно утврђено.

Одредбом члана 584. став 1. тачка 1) Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“, број 72/2011... 35/2019), прописано је да се неосновано лишеним слободе сматра лице које је било лишено слободе, а није дошло до покретања поступка или је правноснажним решењем поступак обустављен или је оптужба одбијена или је поступак правноснажно окончан одбијајућом или ослобађајућом пресудом. Накнада штете не припада лицу које својим недозвољеним поступцима проузроковало лишење слободе (став 3). У случајевима из става 1. тачка 1) овог члана, искључено је право на накнаду штете иако су постојале околности из члана 585. став 2. тачка 2) овог Законика или ако је поступак обустављен услед смрти окривљеног (члан 20), како је прописано ставом 2. одредбе члана 585. истог Законика. Околности прописане одредбом члана 585. став 2. тачка 2) Законика о кривичном поступку, односе се на случајеве када је осуђени својим лажним признањем или на други начин намерно проузроковао своју осуду, осим ако је на то био принуђен (тачка 1) и ако је до обуставе поступка или одбијања оптужбе дошло због тога што је у новом поступку оштећени као тужилац, односно приватни тужилац, одустао од гоњења или што је оштећени одустао од предлога, а до одустанка је дошло на основу споразума са окривљеним (тачка 2).

Одредбом члана 231. став 3. Закона о парничном поступку, прописано је да странка која оспорава постојање неког права, сноси терет доказивања чињенице која је спречила настанак или остваривање права или услед које је право престало да постоји, ако законом није другачије прописано.

У конкретном случају, тужиљи је притвор одређен како због постојања особитих околности које указују на могућност бекства, тако и због постојања особитих околности које упућују да би окривљена могла ометати истрагу утицајем на сведоке који још нису саслушани. Терет доказивања постојања недозвољених поступака тужиље који су проузроковали њено лишење слободе је на туженој, пошто је тужена странка која оспорава право тужиље на накнаду нематеријалне штете, у смислу горе цитиране одредбе члана 231. став 3. Закона о парничном поступку. Суд у парничном поступку не цени законитост решења о одређивању притвора јер то није у његовој надлежности. Међутим, цени да ли чињенице и околности на основу којих је одређен притвор представљају недозвољене поступке тужиље. С тим у вези, потребно је било утврдити све чињенице и околности у вези са одређивањем притвора тужиљи и њеним лишењем слободе, што је, у овом случају, изостало.

У поновном поступку потребно је да другостепени суд, при одлучивању о жалби тужене, има у виду да то што је тужиља продала стан на коме је имала

пријављено место пребивалишта, а није пријавила ново место боравишта, није довољно за закључак да је она тим поступком проузроковала своје лишење слободе. Ово посебно када се има у виду да су тужиљи позиви у кривичном поступку, на које се она није одазвала, „достављени преко њеног супруга“, па није утврђено да ли се ради о уредном позивању или то није случај. Такође није утврђено где је, и под којим околностима тужиља лишена слободе, односно какав је објекат који је назван „помоћно скровиште“ у коме је она „пронађена и приведена истражном судији“, како је наведено у решењу о одређивању притвора.

Укинута је и одлука о трошковима, јер зависи од исхода поступка.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је одлуку као у изреци донео применом одредбе члана 416. став 3. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Весна Поповић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**